

KOBİLER İÇİN REKABET HUKUKU

HEPİMİZ İÇİN REKABET

SUNUŞ

Değerli Paydaşımız,

Hemen her vesileyle ülkemizde rekabetin korunmasının ve geliştirilmesinin, yalnızca Kurumumuza düşen bir kamusal görev değil, toplumun tüm kesimlerince sahiplenilmesi gereken bir olgu olduğunun altını çizmeye çalışıyoruz. Bu nedenle şeffaf bir kamu politikasının ve kamuoyunun bilgilendirilmesinin önemi üzerinde hassasiyetle durmaktayız. Her yıl Kurumun faaliyetleri hakkında yayımlanan Faaliyet Raporları, Kurumumuzun güncel uygulama ve politikalarına dikkat çeken Rekabet Mektupları ve Rekabet Raporları, düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz konferanslar ve paneller, eğitim seminerleri ve stajları, rekabet politikası ve mevzuatı hakkında makalelerin yer aldığı Rekabet Dergisi, akademik çalışmalara önemli bir kaynak teşkil ettiğini

düşündüğümüz Rekabet Terimleri Sözlüğü bu politikanın örnekleridir. Kurumumuz, rekabet kurallarının daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi ve rekabet hukukuna özgü terim ve kavramların ülkemizde yerleştirilmesi amacına yönelik olarak çabalarını bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sürdürmeye devam edecektir.

Rekabet hukuku ve uygulamaları hakkında tüketicilerimizi bilgilendirmek amacıyla hazırladığımız rekabet kitapçığının da bu anlayış ve çabanın bir devamı niteliğinde değerlendirilmesini ümit etmekteyiz. Bu yayının hazırlanmasında dairelerden gelen bilgileri tasnif ederek ve gerekli katkıları sağlayarak ana metni hazırlayan Mesleki Koordinatör M. Ömür PAŞAOĞLU, Rekabet Uzman Yardımcıları Serap IŞIK ile Cihan BİLAÇLI'ya, metni gözden geçirerek görüş ve değerlendirmeleri ile katkıda bulunan Kurum Danışmanı Suna Barış ÖZER'e ve dairelerden bu işe destek veren tüm mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Rekabet kültürünün yaygınlaşmasına bir nebze olsun katkı sağlayacağını umduğumuz kitapçığımızı, yararlanmaları dileğiyle paydaşlarımızın, özellikle küçük ve orta boy işletmelerimizin ilgi ve dikkatlerine sunuyoruz.

Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Rekabet Kurumu Başkanı

Rekabet Kurumu

Anayasa'nın 167. maddesi Devlete; "para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alma", "piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme" görev ve sorumluluğunu yüklemiştir.

Bu görev doğrultusunda piyasaların denetimi için hukuki altyapıyı oluşturmak üzere, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (Rekabet Kanunu) 13 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Rekabet Kanunu'nu uygulamak ile görevli Rekabet Kurumu ise 5 Kasım 1997 tarihinde faaliyete geçmiştir. Kurumun merkezi Ankara'dadır.

Kurumun karar organı Rekabet Kurulu'dur. Kurul biri Başkan ve biri İkinci Başkan olmak üzere toplam 7 üyeden oluşur. Kurul kararlarına karşı yargı yolu açık olup, Ankara idare mahkemelerinde dava açılabilir. Mahkeme kararlarına karşı temyiz mercii Danıştay'dır.

Rekabet Kurumu bugüne kadar çok sayıda başvuruyu değerlendirmiş, faaliyetlerine başladığı Kasım 1997 tarihinden 2013 yılı sonuna kadar toplam 210 soruşturmayı sonuçlandırmıştır.

Bu soruşturmaların sonunda rekabet ihlali gerçekleştiren şirketlere toplam 2.169.604.632 TL para cezası verilmiştir.

Niçin Rekabet?

Düşük Fiyat, Yüksek Kalite: Şirketler, rekabetçi bir ortamda ayakta kalabilmek için fiyatlarını düşürmek ve ürün kalitelerini artırmak zorundadır. Rekabetten kaynaklanan fiyat düşüşlerinden ve kalite artışlarından tüm tüketiciler yararlanmaktadır.

Seçim Özgürlüğü: Rekabetçi bir ortam ürün çeşitliliği demektir. Tüketici birçok alternatif arasından istediği fiyat ve kalitedeki ürünü tercih etme şansına sahiptir.

Teknolojik Gelişme: Şirketler rekabetçi bir ortamda pazar paylarını artırabilmek için mevcut ürünlerini geliştirmek ya da yeni ürünler üretmek durumundadır. Hayatımızı kolaylaştıran birçok ürünün varlığı, şirketler arasındaki bu yarışın bir sonucudur.

Toplumsal Refahta Gelişme: Rekabet, şirketlerin, tüketiciden gelen talep ve beklentileri karşılayacak şekilde üretmesini ve yatırım yapmasını, dolayısıyla ekonomik kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını sağlar. Bu durum toplumsal refahın gelişmesine katkıda bulunur.

Artan Rekabet Gücü: Yurt içinde yarış ortamının sağlıklı işlemesi, dış pazarlarda da rekabet gücünü beraberinde getirir. İhracata dayalı büyüyen, dış pazarlara açılmış bir ekonominin varlığı, uluslararası rekabete hazır şirketler ile mümkündür.

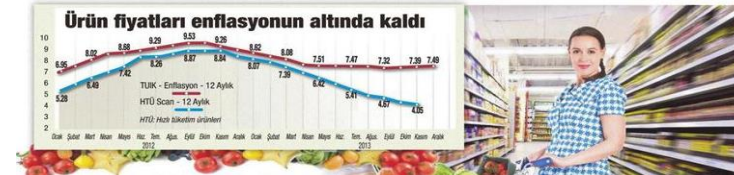
Girişim Özgürlüğü: Rekabetçi piyasalar, yeni şirket ve teknolojilerin pazara girmesini kolaylaştırır. Rekabet, girişim özgürlüğünün en önemli güvencesidir.

KOBİ'ler İçin Uygun Ortam: Tekellerin ve kartellerin hâkim olduğu bir ekonomide küçük ve orta ölçekli işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve ayakta kalmaları oldukça zordur.

Rekabet Hayatımızın Her Alanında...

Rafta fiyat savaşı

Mağaza açma yarışına giren zincir marketler, rekabette köşeye sıkıştı. Müşteri çekmek için fiyatı iyice kıran zincirlerin hızlı tüketim ürünlerindeki **fiyat artışı** enflasyonun altında kaldı

■ Organizational Incentives

Bernard H. Bolton

Havada rekabet yaradı, 6 ayda 30 milyon kişi uçuşt

Çizel 1: 2008 yılında meydana gelen trafik kazalarının sonuçları (ölümler, yaralı ve arızalı sayıları) (1998-2008)

Yıl	Ölümler	Yaralı	Arızalı
1998	10	100	100
1999	15	150	150
2000	20	200	200
2001	25	250	250
2002	30	300	300
2003	35	350	350
2004	40	400	400
2005	45	450	450
2006	50	500	500
2007	55	550	550
2008	60	600	600

Çizel 2: 2008 yılında meydana gelen trafik kazalarının sonuçları (ölümler, yaralı ve arızalı sayıları) (1998-2008)

Yıl	Ölümler	Yaralı	Arızalı
1998	10	100	100
1999	15	150	150
2000	20	200	200
2001	25	250	250
2002	30	300	300
2003	35	350	350
2004	40	400	400
2005	45	450	450
2006	50	500	500
2007	55	550	550
2008	60	600	600

REKABET HALKA YARADI

EKMEK : 50 KRŞ
EKMEK : 70 KRŞ
EKMEK : 80 KRŞ

Hangi Rekabet? Hangi Kurum?

"Rakip şirketler anlaştı fiyatları yükseltiyorlar."

Rekabet Kurumu

"Piyasadaki hakim şirket faaliyetimi zorlaştırıyor."

Rekabet Kurumu

"Şirketler yanlış, yanıltıcı reklam yapıyor."

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı - Reklam Kurulu
veya Adli Mahkemeler

"Rakibim şirketimi ve ürünlerimi kötülüyor"

Ticaret Mahkemeleri

"Yurt dışından gelen ürünlerle dumping yapılıyor."

Ekonomi Bakanlığı

Rekabet Kanunu Neyi Düzenler?

Rekabet Kanunu üç temel alanda yasaklama getirmiştir.

- Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar
- Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması
- Hâkim Durum Yaratan veya Hâkim Durumu Güçlendiren Birleşme veya Devralmalar

Rekabet Kurumu Ne Yapar?

Rekabet ihlalleri ile ilgili;

- ✓ Gelen şikâyet ve ihbarları **gizlilikle** değerlendirir.
- ✓ Şikâyet ve ihbarlar hakkında **gerekli incelemeleri yürütür.**
- ✓ İhlale ilişkin ciddi bulguların varlığı halinde, ilgili şirketler hakkında **soruşturma** açar.
- ✓ Soruşturma sonunda bir rekabet ihlalinin tespit edilmesi halinde, şirketlere **idari para cezası** verir.

Şirket birleşme ve devralmaları ile ilgili;

- ✓ Ciroları belirli eşikler üzerinde olan şirketlerin birleşme ve devralma işlemlerini inceler.
- ✓ İnceleme sonucunda ilgili işleme izin verir, ya da rekabet koşullarını önemli ölçüde daraltan işlemleri yasaklar. Bazı durumlarda, ilgili işleme belirli koşullar altında izin verebilir.
- ✓ Özelleştirmeleri rekabet açısından değerlendirir ve denetler. Piyasalarda rekabetin tesisi ve korunması için gereken tedbirleri önerir.

Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma ve Eylemler

Şirketler arasındaki kimi anlaşmalar rekabeti kısıtlayabilmektedir. Bu anlaşmalar, **rakip şirketler** (örneğin aynı ürünün iki üreticisi) arasında yapılabildiği gibi, üretim ve dağıtım zincirinin **farklı kademelerinde yer alan şirketler** (örneğin ana sağlayıcı - bayiler) arasında da yapılabilir. Rekabeti sınırlayıcı anlaşmalar Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. Şirketlerin **bir araya gelerek** özellikle aşağıda sayılan eylemleri gerçekleştirmeleri bu Kanun'a göre yasaktır.

- **Fiyat tespiti** (fiyat artırmak, sabitlemek, asgari fiyat belirlemek, indirimleri kaldırmak, indirim oranlarını, kâr marjını belirlemek, standart fiyat formülleri belirlemek vb.)
- **İhalelere danışıklı teklif verilmesi** (ihalelerin paylaşımı, kazanacak kişinin belirlenmesi, ihalenin boykot edilmesi, ihaleye verilecek tekliflerin belirlenmesi vb.)
- **Pazar/bölge/müşteri paylaşımı**
- **Üretim /satış miktarının tespiti**
- **Rakip şirketlerin faaliyetlerinin zorlaştırılması/piyasa dışına çıkartılması/yeni girişlerin engellenmesi**

Rekabeti sınırlasa da bazı anlaşmalara izin verilebilir!

Rekabet Kanunu kapsamında bir anlaşmanın rekabeti bozma, engelleme ya da kısıtlama amacının ya da bu şekilde bir etkisinin olup olmadığı ya da ileriye dönük olarak bu ihtimali taşıyıp taşımadığı araştırılır. Bu risklerin varlığı halinde dahi bazı durumlarda rakipler arasındaki AR-GE, işbirliği, uzmanlaşma, birlikte üretim ve birlikte satın alma anlaşmaları gibi değişik türdeki anlaşmalara **belli koşullar altında izin verilebilir**. Aşağıda belirtilen

koşulları taşıyan anlaşmalar için verilen bu istisnai izne **muafiyet** denilmektedir.

Şirketler arası bir anlaşma sonucunda,

- Ekonomik ya da teknolojik gelişme sağlanıyorsa,
- Tüketiciler bundan yarar sağlıyorsa,
- Piyasadaki rekabet önemli ölçüde ortadan kalkmıyor ve gereğinden fazla sınırlanmıyorsa

söz konusu anlaşma Kanun'un yasaklayıcı hükümlerinden muaf tutulabilir.

Ayrıca şirketler yaptıkları anlaşmanın rekabete aykırı hükümler taşıyıp taşımadığından kuşku duyuyorsa, Kuruma başvurup anlaşmanın incelenmesini sağlayabilir. İnceleme sonucunda rekabete aykırı hükümlerin bulunmaması halinde anlaşmaya **menfi tespit belgesi** verilmektedir.

Temel Rekabet İhlallerinden Biri: **Karteller**

Kartel, rakipler arasında gerçekleşen fiyat tespiti, pazar paylaşımı, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması gibi rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemlere işaret eden ortak kavramdır.

Genellikle piyasada fiyatların yükselmesi sonucunu doğuran karteller, tüketici refahını en olumsuz etkileyen rekabet ihlallerinin başında gelmektedir.

Şirketler gizli ya da açık anlaşmalarla aralarındaki rekabetten vazgeçerek, kârlarını birlikte artırma yoluna gidebilirler. Bunun en sık rastlanan örneği, şirketler arasında fiyat ve miktar tespitini ve pazar paylaşımını öngören anlaşmalarla oluşturulan kartellerdir. Anlaşma sonucunda üretim miktarının kısılmasından ya da fiyatların yüksek seviyelerde belirlenmesinden tüketiciler zarar görür. Fiyatları aralarındaki anlaşmalarla garanti altına alan şirketler, ayrıca ürünlerin kalitesini ve çeşidini ya da dağıtım kolaylıklarını geliştirmek için yarışmaktan vazgeçerek tüketiciye zarar vermektedir.

Fiyat anlaşmaları her zaman ilk aşamada fiyatların yüksek belirlenmesi şeklinde olmayabilir. Şirketler, aralarındaki gizli anlaşmalara uymayan rakiplerini cezalandırmak ya da **piyasaya yeni** bir girişi engellemek amacıyla kısa vadede fiyatları anlaşılarak düşürebilirler. Ancak bazı rakiplerin pazar dışına çıkması ya da yeni rakiplerin piyasaya girememesi nedeniyle bu durum, uzun vadede tüketici aleyhine fiyatların yükselmesi ile sonuçlanacaktır.

Örnek Olay: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Çimento Kararı
(06.04.2012 tarih ve 12-17/499-140 sayılı Karar)

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde faaliyet gösteren 10 çimento üreticisi hakkında 2010 tarihinde soruşturma açılmıştır.

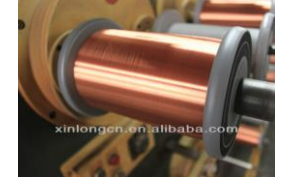
Yapılan incelemeler sonucunda şirketlerin çimentoya zam yapma konusunda uzlaştıkları anlaşılmış ve takip eden günlerde çimento fiyatlarında artışlar görülmüştür.

Kurul tarafından alınan nihai kararda şirketlerin Kanunu ihlal ettikleri sonucuna ulaşılmış ve taraflara yaklaşık 50 milyon TL idari para cezası verilmiştir.

Rakip şirketler arasında bilgi değişimi Kanun'u ihlal edebilir!

Bilgi değişimi, rakip şirketlerin, rekabet stratejilerini etkileyebilecek nitelikteki ticari bilgileri birbirleriyle paylaşmalarını ifade etmektedir. Şüphesiz her bilgi değişimi Kanun'un ihlali anlamına gelmemektedir. Ancak rakipler arasında özellikle stratejik konulardaki iletişim zaman zaman rekabeti sınırlayıcı anlaşmaları kolaylaştırmaktadır. Bu iletişim fiyat, maliyet, üretim miktarı gibi önemli ticari bilgileri içerdiğinde, rekabet ihlallerine neden olabilmektedir. Bilgi değişimi şirketler arasında doğrudan yapılabileceği gibi şirketlerin bir araya geldiği **oda, birlik, dernek** vb. kuruluşlar aracılığıyla dolaylı olarak da yapılabilir. Rakipler arasında iletişimin dolaylı olarak yapılması, eylemlerin ihlal niteliğini değiştirmeyecektir.

Örnek Olay: *Emaye Bobin Teli Kararı*
(04.07.2007 tarih ve 07-56/672-209 sayılı Karar)

Rakipler tarafından eş zamanlı olarak ve aynı oranlarda yapılan fiyat değişiklikleri, bir rekabet ihlalinin varlığından bahsedilmek için her zaman yeterli olmamakla birlikte, piyasada rekabetin kısıtlandığına ilişkin dikkate değer bir gösterge niteliğindedir.

Emaye bobin teli (EBT) sektöründe faaliyet gösteren altı şirketin fiyat listelerinin aynı zamanda değiştiği ve listelerde bulunan yaklaşık 40 değişik çaptaki EBT fiyatının birebir aynı olduğu anlaşılmış, bu konuda şirketlerin iletişim halinde oldukları saptanmıştır. Kurul Rekabet Kanunu'nu ihlal ettikleri gerekçesiyle altı şirkete yaklaşık olarak 1.7 milyon TL idari para cezası vermiştir.

Oda, dernek, birlik gibi mesleki örgütler ve sivil toplum kuruluşları rekabet ihlallerine zemin teşkil edebilir!

Şirketler belirli amaçlara ulaşmak için çeşitli mesleki örgütler ve sivil toplum kuruluşları altında örgütlenebilmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Türk Eczacıları Birliği, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, sanayi ve ticaret odaları bu türden kuruluşlara örnek olarak gösterilebilir.

Bu örgütler üyeleri adına, piyasalarda iktisadi etkileri olan kararlar alabilmekte ya da üyelerinin ortak amaçlar doğrultusunda kararlar alabilmesine dönük zemin oluşturabilmektedir. Aynı sektördeki rakipleri bir araya getiren oda, dernek, birlik vb. yapılanmaların, üyeleri arasında fiyat, üretim miktarı, satış koşulları gibi rekabete ilişkin kararları etkileyebilecek **piyasa bilgilerinin paylaşıldığı bir zemin olarak kullanılması**, rekabet ihlallerine yol açabilmektedir.

Örnek Olay: Konya Sarraflar ve Kuyumcular Derneği Kararı (12.4.2012 tarih ve 12-20/509-M sayılı Karar)

Konya Sarraflar ve Kuyumcular Derneğinin Rekabet Kanunu'nun 4. maddesini ihlal edip etmediğinin tespiti amacıyla soruşturma açılmıştır. Soruşturma kapsamında, Derneği, altın alış, satış ve tamir fiyatları ile satış ve pazarlama koşulları gibi iktisadi ve ticari faaliyet unsurlarını pazar dışında belirlemek, belirlenen fiyatlara uymayan üyelerine baskı ve yaptırım uygulamak suretiyle rekabeti ihlal edip etmediği incelenmiştir.

Soruşturma sonucunda meslek birliği olarak faaliyet gösteren Konya Sarraflar ve Kuyumcular Derneğince üyelerin nihai satış ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin kısıtlamalar getirildiği, bu kısıtlamalara uymayan üyelere ise bir takım yaptırımlar uyguladığı tespit edilmiş ve bahse konu derneğe, gelirlerinin %3'ü oranında olmak üzere 7.215,47 TL idari para cezası verilmesine karar verilmiştir.

Meslek Örgütleri ve Sivil Toplum Kuruluşları için Rekabet Kontrol Listesi

- Meslek örgütünün kuruluş şartnamesinde rekabeti sınırlandırıcı nitelikte herhangi bir hüküm var mı?
- Meslek örgütünün üyeleri üzerinde sahip olduğu yetkiler, üyeler arasındaki rekabeti etkiliyor mu?
- Meslek örgütü, üyelerin satış fiyatları ve diğer satış koşulları konusunda kararlar alıyor mu?
- Meslek örgütü, üyelerin faaliyet alanlarını kısıtlayan kararlar alıyor mu?
- Üyelerin toplantılar sırasında fiyat, satış koşulları, pazar paylaşımı/müşteri paylaşımı gibi konularda görüşmesi teşvik ediliyor mu?
- Üyelerin faaliyetlerini düzenlemeye dönük belirlenen teknik standartlar üyelerin ticari faaliyetlerini kısıtlıyor mu?

Söz konusu sorulara verilen “Evet” cevapları, konuyla ilgili açık bir yasal düzenleme söz konusu değil ise, meslek örgütünün karar ve eylemlerinin rekabet ihlali anlamına gelen bir uygulama içinde olabileceğini göstermektedir.

*Rekabetçi anlayış ve duyarlılığın, birlik, oda veya derneğin üyelerine dönük bilgilendirme çabaları ve yayınları arasında yer alması, kalıcı sonuçlar doğuracaktır. **Rekabet ihlâllerine duyarlı göz sayısı arttıkça, rekabetçi ortam daha da gelişecek, rekabet hukukunun caydırıcı etkisi de artacaktır.***

İhalelere Danışıklı Teklif Verilmesi Ağır Rekabet İhlalidir!

İhalelerde danışıklılık, normal koşullarda rekabet etmesi beklenen şirketlerin, fiyat tespit etmek ve/veya mal ve hizmetlerin kalitesini düşürmek amacıyla aralarında gizli anlaşma yapmaları ile ortaya çıkar. İhalede danışıklı hareket edilmesi neticesinde elde edilen ek kârlar, anlaşmanın tarafları arasında paylaşılmaktadır. Çoğu zaman, ihale sürecinin sonunda işi kazanan teklif sahibinin kim olacağı rakipler arasında önceden kararlaştırılmaktadır. İhalelerde şirketler arasındaki bu tür işbirlikleri ağır rekabet ihlalleri arasında olup, şirketlerin ağır idari para cezaları ile karşılaşması muhtemeldir.

Yaygın olarak rekabet ihlallerinin gözlendiği diğer bir alan kamu ihaleleridir. Kamu ihalelerine katılan şirketlerin;

- ✓ İhale öncesinde ya da esnasında rakiplerle ihale ya da ihale unsurları ile ilgili görüşmeler yapması,
- ✓ İhaleyle ilgili olarak fiyat, miktar vb. konularda rakipleriyle bir mutabakat içinde olması,
- ✓ Özellikle birden fazla ihalenin olduğu durumlarda rakipleriyle ihale paylaşımına gitmesi,
- ✓ Rakipleriyle anlaşmaya vararak rakiplerinden biri ya da birkaçı lehine ihaleden çekilmesi

rekabet ihlali içinde olduğunu göstermektedir.

Örnek Olay: Süt İhalesinde Danışıklı Teklif
(26.05.2006 tarih ve 06-36/464-126 sayılı Karar)

Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu tarafından ilköğretim okullarına süt temini ve dağıtımına yönelik olarak açılan ihalede, ihaleye katılan şirketlerin, danışıklı fiyat teklifinde bulunarak toplam ihale miktarı ve bedelini aralarında eşit bir şekilde paylaştıkları tespit edilmiştir.

Bu tür anlaşmalar neticesinde üretim miktarının kısılmasından ve fiyatların yüksek seviyelerde belirlenmesinden zarar gören kesim tüketiciler olmaktadır. Fiyatları aralarındaki anlaşma ile garanti altına alan şirketler, ayrıca ürünlerin kalitesini, çeşidini, diğer satış koşullarını iyileştirmeye ya da dağıtımını geliştirmeye yönelik bir çaba göstermeyerek de tüketiciye zarar verebilirler.

Kartellerle Mücadele ve Pişmanlık Programı

Ekonomiye yaptıkları ağır tahribat nedeniyle kartellerin rekabet hukukunda rekabeti sınırlayan diğer eylemlerden farklı olarak değerlendirilmesi ve en ağır şekilde cezalandırılmaları gerekmektedir. Bu mücadelede kullanılan en yaygın yaptırım türü **para cezaları**dır. Ancak kartellerle mücadele sadece **şirketlere verilen para cezaları** ile sınırlı kalmamakta, idari yaptırım kartelde **belirleyici etkiye saptanan yöneticilere para cezası** verilmesi, özel hukukta zararın üzerinde **tazminata hükmedilmesi** gibi başka yaptırımlarla da desteklenmektedir.

Rekabet otoritelerinin kartellerle mücadelede yararlandığı önemli yöntemlerden biri **“pişmanlık programı”**dır. Pişmanlık programı ile karteli ihbar eden ilk şirket ve çalışanları, karşılaşılabilecekleri her türlü cezai yaptırıma karşı bağışıklık kazanmaktadır. Bunun yanı sıra kartel incelemesinde yardımcı olan diğer şirket ve çalışanları da cezalarda çeşitli oranlarda indirimden yararlanabilmektedir. Rekabet Kanunu’nda 2008 yılı başında yapılan değişiklikle pişmanlık programını konu alan düzenlemeler getirilmiştir. Bu kapsamda kartellerin ortaya çıkarılmasına ilişkin **“Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik”** ve para cezalarının uygulanmasına ilişkin **“Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem Ve Kararlar İle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik”**, 15 Şubat 2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Kartele Taraf Olmak

- Fiyat ve fiyatı oluşturan unsurları (vâde, maliyet vb.), satış koşullarınızı rakiplerinize belirliyorsanız,
- Rakiplerinize coğrafi ya da müşteri temelli piyasa paylaşımına gidiyorsanız,
- Üretilen mamul ve/veya hizmetin miktarının sınırlandırılmasına ilişkin rakiplerinize bir anlayış birliği içindeyseniz,
- Rakiplerinize belirli rakip ve/veya müşterilerin piyasa dışına çıkarılmasını temin etmek amacıyla ortaklaşa hareket ediyorsanız,
- İhalelere katılım öncesinde ve katılım sırasında fiyat, maliyet vb. rekabeti etkileyebilecek hususlarda rakiplerinize görüşüyor ve ortaklaşa hareket ediyorsanız,

kartele taraf olmanız söz konusudur.

Kartellerin hem itibar sarsıcı hem de en ağır cezayı gerektiren rekabet ihlali olduğu unutulmamalıdır.

Bayilik ve Distribütörlük Sözleşmeleri

Rekabet ihlali içeren anlaşmalar her zaman aynı veya benzer işleri yapan rakip şirketler arasında olmayabilir. Bir malın sağlayıcısı ve alıcısı konumunda olan şirketler arasında yapılan bayilik ve distribütörlük sözleşmeleri de rekabet ihlali doğuran maddeler içerebilir.

Aşağıda sayılan halleri içeren bayilik ve distribütörlük sözleşmelerinin rekabet ihlali oluşturması muhtemeldir:

- ✓ Bayinin veya distribütörün fiyat serbestisinin engellenmesi (sağlayıcının yeniden satış fiyatını dikte etmesi),
- ✓ Bayinin veya distribütörün sözleşme konusu mal ve hizmetleri satacağı bölge veya müşterilerine kısıtlamalar getirilmesi,
- ✓ Bayiye veya distribütöre getirilen süresi belli olmayan veya 5 yıldan uzun rekabet etmeme yükümlülüğü.

Yeniden satış fiyatının belirlenmesi ihlaldir!

Sağlayıcının, alıcının kendi satış fiyatını belirleme serbestisinin önüne geçerek, yeniden satış fiyatını tespit etmesi rekabet ihlalidir. Sağlayıcılar, akdetmiş oldukları anlaşmalara açık hüküm koymak suretiyle alıcının satış fiyatını doğrudan belirlemelerinin yanı sıra, aynı sonuca dolaylı yollarla da ulaşabilmektedirler. Alıcının kâr marjının belirlenmesi bu duruma örnek gösterilebilir.

Örnek Olay: *Biletlerin Yeniden Satış Fiyatının Belirlenmesi*
(08.03.2007 tarih 07-19/192-63 sayılı Karar)

Rekabet Kurulu bir film dağıtım şirketinin sinema salonlarında gösterilecek filmleri piyasaya sürerken, nihai tüketiciye uygulanacak bilet fiyatlarını salon sahibi şirketlere dikte ederek bilet fiyatlarını yeniden belirlediğini tespit etmiş ve bu ihlale son verilmesini sağlamıştır. Karar neticesinde ilgili şirkete eylemlerinden ötürü yaklaşık 153.000 TL idari para cezası verilmiştir.

Bunun sonucunda, rakip sinema salonları arasında yaşanacak potansiyel fiyat rekabetinin ve bu sayede tüketicilerin düşen fiyatlar, artan kalite vb. yollarla elde edecekleri faydanın önü açılmıştır.

Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması

Kimi piyasalarda bir şirket rakiplerine kıyasla daha güçlü durumda bulunabilir. Hatta bazı piyasalarda yalnızca tek bir şirket faaliyet gösteriyor olabilir. Bu durumdaki şirketler genellikle rakiplerinin ve müşterilerinin davranışlarını dikkate almaya ihtiyaç duymayacak büyüklükte bir pazar gücüne sahiptir. Bir başka deyişle şirket hâkim durumdadır. Şirketin sahip olduğu bu pazar gücü teknolojik üstünlük, verimlilik, kaliteli ürünler, çalışanların bilgi ve becerileri gibi her işletmenin sahip olmayı arzu ettiği nedenlerden kaynaklanabilir. Bu nedenle herhangi bir şirketin hâkim durumda olması, rekabet hukuku bağlamında yasaklanan bir durum değildir.

Bu şirketlerin gerçekleştirdiği eylemler pazardaki rekabet şartları üzerinde ciddi sonuçlar doğurabileceğinden, söz konusu şirketlerin rekabeti ortadan kaldırmaya yönelik davranışlarının önüne geçilmesi gerekmektedir.

*Herhangi bir şirketin hâkim durumda olması rekabet hukuku bakımından yasaklanan bir durum değildir. Rekabet hukuku kapsamında yasaklanan husus hâkim durumun **kötüye kullanılmasıdır**.*

Hâkim Durum Kötüye Nasıl Kullanılır?

Hâkim durumdaki bir şirket,

- Aynı konumdaki müşterilere farklı fiyat ve satış koşulları uygulayarak;
- Müşteriye, satılan bir mal ile birlikte bir başka mal veya hizmeti de satın almasını dayatarak;
- Maliyetlerin altında veya çok üzerinde bir fiyat politikası izleyerek;
- Haklı bir gerekçe olmaksızın müşteri veya rakiplerine mal arzını kısıarak;
- Rakiplerinin faaliyetlerini zorlaştıracak bir fiyat politikası izleyerek;
- Bir piyasada sahip olduğu finansal ya da teknolojik üstünlükten, çalıştığı diğer piyasalarda rakiplerinin faaliyetlerini zorlaştıracak şekilde faydalanarak

hâkim durumunu kötüye kullanabilir. Bu tür fiillerin Kanun kapsamında yasaklandığı ve idari para cezalarına tâbi olduğu unutulmamalıdır.

Örnek Olay: Turkcell'in Aynı Durumdaki Alıcılara Farklı Koşullar İleri Sürmesi
(29.12.2005 tarih ve 05-88/1221-353 sayılı Karar)

Rekabet Kurulunun söz konusu kararında, Turkcell'in aynı durumdaki alıcılara farklı koşul ve yükümlülükler getirdiği ve GSM hizmetleri piyasasındaki hâkim durumunu, GSM cep telefonları piyasasında kötüye kullandığı iddiaları soruşturularak değerlendirilmiştir. Kararda, Turkcell'in GSM hizmetleri piyasasında hâkim durumda olduğu tespit edilmiş ve ayrıca,

- Düzenlediği kampanyalar vasıtasıyla cep telefonu distribütörleri ile münhasır çalışarak veya bunları kendisine bağımlı konuma getirerek distribütörlere ait cihazların rakip operatör hattı ile satılmasını engellediğine,
- Münhasır distribütörleri lehine ticari avantaj sağladığına,
- Aktivasyon merkezleri ve abone noktalarına yönelik münhasır çalışma politikalarıyla rakibinin faaliyetlerini zorlaştırdığına,
- Kendisi ile ekonomik birlik içinde olan KVK'nın, cep telefonu piyasasında rakibi durumunda olan distribütörler aleyhine rekabeti kısıtladığına hükmedilmiştir.

Bu karar sonrasında GSM operatörlerinin her marka cep telefonu ile birlikte kullanılabilmesinin önü açılmıştır.

Birleşme ve Devralmalar

Şirketler, piyasalardaki konumlarını ya da finansal yapılarını güçlendirmek amacıyla diğer şirketlerle birleşme ya da başka bir şirketi devralma yoluna gidebilirler. Günümüzde sıkça görülen bu durum, şirketlerin sağlıklı bir yapıya kavuşmalarına, maliyetlerini aşağıya çekmelerine, ürün ya da hizmet kalitesini ve çeşitliliğini geliştirmelerine, yeni teknolojilerin araştırılması ve geliştirilmesine imkân tanımaktadır.

Ancak şirketleri güçlendirecek olmakla birlikte her birleşme ya da devralmanın tüketici lehine sonuçlar doğuracağını söylemek mümkün değildir. Bazı firma evlilikleri, piyasadaki rekabet ortamına önemli derecede zarar verecek nitelikte güçlü firmaların ortaya çıkmasına neden olabilir. Birleşme veya devralma neticesinde pazar gücü elde eden firma fiyat artırma ve piyasadaki fiyatları belirleme imkânına sahip olacaktır. Ayrıca rakiplerinin korkusunu hissetmeyen şirket, yenilik yapma güdüsünü yitirebilir. Bu ve benzeri durumlar dolayısıyla bazı birleşme veya devralmalar tüketici refahını olumsuz etkiler. Bu nedenle birleşme ve devralmaların denetimi, piyasalardaki rekabet koşullarının korunması için önemli ve gereklidir.

Hâkim durum yaratan ya da pazarda hâkim durumda olan bir şirketin bu konumunu güçlendiren ve rekabeti önemli ölçüde kısıtlayan türden birleşme ve devralmalar yasaklanmaktadır.

Rekabet Kurumu yaptığı inceleme sonucunda ilgili işleme izin verebilir ya da işlemi reddedebilir. Bazı durumlarda ise ilgili işleme belirli koşullar altında izin verebilir.

Hangi Birleşme ve Devralmalar Rekabet Kurumu'nun Denetimine Tâbidir?

Bir birleşme veya devralma işleminin Kurul'un iznine tabi olması için;

- ✓ İşlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının 100 milyon TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı 30 milyon TL'yi aşması
- veya
- ✓ Devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun 30 milyon TL'yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun 500 milyon TL'yi aşması

gerekmektedir. İzne tâbi bir işlemin Kurul'dan izin alınmadan hukuki geçerlilik kazanabilmesi mümkün değildir.

*İzne tabi birleşme ve devralmaların Kurul'a bildirilmemesi durumunda Kurul'un taraflara **idari para cezası** uyguladığı ve gerekli gördüğü takdirde **işlemi yasaklayabileceği** unutulmamalıdır.*

Özelleştirmeler

En genel tanımıyla özelleştirme, devletin doğrudan veya dolaylı olarak kontrol etmekte olduğu şirketleri özel sektöre devretme politika ve uygulamalarıdır.

Rekabet Kanunu, kamu ya da özel mülkiyete konu olmasına bakmaksızın tüm şirketleri kapsamı içine almıştır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, kamu şirketlerinin özel sektöre devri de, diğer birleşme ve devralmalarda olduğu gibi Rekabet Kurumunca incelenmekte ve denetlenmektedir.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca ya da diğer kamu kuruluşlarınca gerçekleştirilen özelleştirme ve devir işlemlerine ilişkin rekabet mevzuatında iki aşamalı bir değerlendirme süreci söz konusudur. Bu aşamalardan ilki ön bildirim sürecidir. Rekabet Kurulu, ilgili pazarda böyle bir özelleştirmenin ne gibi sonuçlar doğuracağını, özelleştirilecek şirketin varsa sahip olduğu hukuki veya fiili imtiyazların özelleştirme sonrası durumunun ne olacağını değerlendirmektedir. Kurul, ilgili pazarın daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasına yönelik önerilerini bir görüş olarak ilgili kamu idaresine sunmaktadır. Söz konusu özelleştirmeye ilişkin ihale şartnamesi Rekabet Kurulu'nun görüşü dikkate alınarak hazırlanmaktadır. İkinci aşama, izin aşamasıdır. İhale işleminin sonuçlanmasından sonra teklif sahipleri ile ilgili her bir dosya Rekabet Kurulu'nca ayrı ayrı değerlendirilmekte ve rekabetçi piyasa düzeni açısından durum uygun görülüyor ise izin verilmektedir.

Örnek Olay: Tuzla Özelleştirmesi

(15.05.2003 tarih ve 03-32/396-M sayılı Karar)

TEKEL'in Tuz Müessesesine bağlı tuzlaların bir bütün halinde özelleştirilmesi için Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan ön bildirimde cevaben Rekabet Kurulu, söz konusu üç tuzlanın birbirinden bağımsız şirketlere verilmesinin uygun olacağını görüşü bildirilmiştir.

Söz konusu kararda, Türkiye ham tuz ihtiyacının büyük bir bölümünün Tuz Gölü'nde bulunan 3 göl tuzlası tarafından karşılandığı göz önünde bulundurulmuş ve tamamının tek bir şirketin kontrolüne geçmesinin ham tuz pazarındaki rekabeti önemli ölçüde engelleyeceği vurgulanmıştır. Özelleştirme, bu görüş doğrultusunda blok olarak değil bölünerek yapılmış ve göl tuzlalarını farklı 3 şirket devralmıştır. Böylelikle, bir devlet tekeli bir özel tekele dönüşmemiş; rekabetçi bir piyasa oluşumuna önemli bir katkı sağlanmıştır.

Rekabeti ve Rekabet Kültürünü Geliştirme: REKABET SAVUNUCULUĞU

Rekabet Kurumu rekabeti korumak amacıyla, inceleme ve soruşturmalar yürütür, rekabeti ihlal edenlere idari yaptırımlar uygular ve para cezaları verir. Ancak Rekabet Kurumu’nun önemli diğer bir amacı rekabetin geliştirilmesine, rekabet kültürünün toplumsal düzeyde yaygınlaşmasına katkı sağlamaktır. Bu amaçla Kurum “**rekabet savunuculuğu**” başlığı altında toplanabilecek çeşitli faaliyetler yürütür. Bu faaliyetleri iki ana kategoride özetlemek mümkündür.

- 1. Kamu Kurumları ile işbirliği ve İletişim:** Kurum, istenildiği durumlarda veya re’sen, kamu kurumlarına veya yetkililerine rekabet değerlendirmesi niteliğini taşıyan görüşler vermekte ve rekabeti olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikteki kamu müdahaleleri konusunda dikkati çekmektedir. Bu görüşlerin yetkili mercilere iletilmesi, yalnızca mevzuat çalışmaları ile sınırlı olmayıp,  zelleştirme, kamu ihaleleri gibi kamusal nitelikteki işlemler için de söz konusudur. Kamu idaresi ile işbirliğini kurumsallaştırmaya yönelik çeşitli kamu kurumlarıyla imzalanan işbirliği protokolleri de bu yöndeki çalışmaların diğer somut adımlarıdır.
- 2. Sivil Toplum ile işbirliği ve İletişim:** Kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik seminer, konferans ve diğer eğitim programları düzenlemek, bunların önemli bir bölümünü sivil toplum kuruluşları ve  niversiteler ile işbirliği içerisinde gerçekleştirmek Kurum’un rekabet kültürünü geliştirmeye dönük çalışmalarındandır. Rekabet Kurumu, hazırladığı ve yayımladığı yayınlar ile de rekabet kültürünün geliştirilmesine katkı sağlamaya çalışmaktadır. Yıllık Rekabet Raporları ve Rekabet Mektupları, Rekabet Hukuku Uyum Programı Rehberi, Rekabet El Kitabı, Rekabet Terimleri Sözlüğü bu yayımlara örnek

olarak gösterilebilir. Kurum, rekabet literatürünün zenginleştirilmesi için yapılan Kurum içi ve dış akademik ve profesyonel çalışmaları da teşvik etmekte ve yayımlamaktadır. Rekabet hukukunun dayandığı teorik ve pratik temellerin tüm paydaşlarımızca daha iyi anlaşılması bakımından, Rekabet Kurulu’nun aldığı kararlar ile Kurum’un yaptığı diğer çalışmalar kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Kurum’un internet sitesi, Kurul kararları ve faaliyetlerimizin paydaşlarımızca rahatlıkla takip edilebilmesini sağlayacak şekilde geliştirilmektedir.

Rekabeti korumak ve geliştirmek toplumsal bir görevdir!

Bugüne kadar, çok sayıda şirket, mesleki örgüt ve sivil toplum kuruluşu, Rekabet Kurulu’nun inceleme ve soruşturmalarına muhatap olmuş, bunlar arasında rekabeti ihlal edenler ağır idari para cezaları ile cezalandırılmıştır. Ceza vermek, yaptırım uygulamak, rekabetçi düzenin korunması ve geliştirilmesi için yasanın Kurum’a verdiği önemli bir araçtır. Ancak rekabet ihlallerini oluşmadan önlemek, daha baştan rekabet sorunlarının önüne geçmek gibi herkesin daha kolaylıkla benimseyebileceği bir yol daha mevcuttur. Rekabetçi düzenin kurumsallaşması sürecinde, bütün vatandaşlarımıza, kamu kurumlarına, şirketlerimize ve sivil toplum kuruluşlarına önemli roller düşmektedir. Tüketicilerin rekabet mevzuatı ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmaları, rekabet ihlallerine karşı duyarlı olmaları, rekabetçi bir düzenin tesisine en az Rekabet Kurumu’nun kararları ve faaliyetleri kadar katkı sağlayacaktır.

Sıkça Sorulan Sorular

Rekabet ihlallerini Rekabet Kurumuna nasıl şikâyet edebilirim?

Tüm kişi ve kuruluşlar, rekabet ihlali olduğunu düşündüğü uygulamalara ilişkin olarak Rekabet Kurumuna şikâyetinde bulunabilirler. Ayrıca ihbar şeklinde yapılan başvurular da dikkate alınmaktadır.

Kuruma başvuruların yazılı olarak yapılması esastır. Başvurular, posta aracılığıyla gönderilebileceği gibi, şahsen de Kuruma teslim edilebilir. Elektronik posta, faks, telefon gibi diğer yollarla da başvuru yapılabilir. Bu tür başvurular, ihbar olarak değerlendirilir.

Yapılan başvurunun kısa sürede incelemeye alınabilmesi için, şikâyet konusuna ilişkin olabildiğince ayrıntılı bilginin ve varsa belgenin Kuruma sunulması faydalı olacaktır. Rekabet Kurumuna yapılan hiçbir şikâyet veya başvuru için harç ya da başka bir ad altında herhangi bir bedel alınmamaktadır.

İletişim Bilgileri:

Rekabet Kurumu Başkanlığı
Üniversiteler Mah. 1597. Cad. No:9 Bilkent 06800 / ANKARA
Tel : (312) 291 44 44
Faks : (312) 266 79 20
e-posta: rek@rekabet.gov.tr

Şikâyetim doğrultusunda inceleme başlatılabilmesi için başvuru dilekçesinde bulunması gereken unsurlar nelerdir?

Başvuru hakkında işlem yapılabilmesi için, yazılı olarak yapılan başvurunun inceleme talebiyle birlikte aşağıda yer alan hususları içermesi gerekmektedir:

- Gerçek kişiler tarafından yapılan başvurularda başvuru sahibinin adı ve soyadı, vatandaşlık numarası, adresi ile imzası,
- Tüzel kişiler tarafından yapılan başvurularda, tüzel kişinin ticaret unvanı/işletme adı, adresi, imza sirküleri ile bu sirkülere göre tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olanların imzası,
- Bir temsilci vasıtası ile yapılacak başvurularda, temsilcinin yetkili olduğunu gösterir belgenin aslı veya usulüne uygun şekilde aslına uygunluğu onanmış örneği, temsilcinin ve temsil olunan gerçek veya tüzel kişinin adresi ile temsilcinin imzası.

Kurum, yukarıdaki koşulları taşımamakla birlikte, ciddi olduğunu değerlendirdiği başvurular hakkında resen işlem başlatabilir.

Yukarıda belirtilen şekil şartlarını taşımakla birlikte, sadece ihlalin varlığını iddia eden soyut beyanlardan ibaret olan, somut bilgi ve/veya belgelere dayanmayan ve iddiaların ciddi ve yeterli olarak ortaya konulmadığı değerlendirilen başvurular hakkında işlem yapılmaması esastır.

Kuruma başvuruları sırasında kasıtlı olarak yanlış ya da yanıltıcı bilgi verenler hakkında yasal işlem uygulanabilir.

Şikâyet/ihbar başvurumda gizlilik talep edebilir miyim?

Başvurularda, başvuranın kimliğinin gizli tutulması talep edilebilir. Bu durumda ilgilinin kimlik bilgilerine ve kimliğinin bilinmesine yol açabilecek her türlü bilgiye, yapılacak yazışmalarda hiçbir şekilde yer verilmez.

Rekabet Kurumuna şikâyetimi ilettim. Bundan sonra ne olacak?

Kurum kayıtlarına giren ihbar veya şikâyetler, görevlendirilen raportörlerce değerlendirmeye alınır. Ciddi görülmeyenler Rekabet Kurulunca açıkça reddedilir veya 60 gün içerisinde cevap verilmemişse şikâyet reddedilmiş sayılır. Rekabet Kurulunca Kanun kapsamında olup ciddi görünen iddialar hakkında Kurul tarafından önaraştırma ya da doğrudan soruşturma başlatılır. Kurul tarafından önaraştırma yapılmasına karar verildikten sonra

raportörler görevlendirilir ve ilgili raportörler önaraştırma raporunu 30 gün içerisinde hazırlayarak Kurula sunar. Kurul 10 gün içerisinde raporu değerlendirerek soruşturma açılmamasına ve başvurunun reddine veya soruşturma açılmasına karar verir. Soruşturma açılması kararının alınması halinde 6 aylık soruşturma süreci başlamış olur. Gerekli görüldüğü hallerde bir defaya mahsus olmak üzere Kurul tarafından 6 aya kadar ek süre verilebilir. Soruşturma raporunun hazırlandığı ve tarafların yazılı-sözlü savunmalarının alındığı bu sürecin sonunda Rekabet Kurulu nihai kararını verir. Karar, www.rekabet.gov.tr internet sitesinde önce özet metin şeklinde, daha sonra ise gerekçeli karar olarak yayımlanır ve ayrıca taraflara tebliğ edilir.

Rekabet Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna gidebilir miyim?

Evet. Kurul kararlarına karşı idare mahkemelerinde dava açılabilir. İdare mahkemelerinin verdiği kararlara ilişkin temyiz mercii Danıştay'dır.

Rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması sonucu zarar gördüm. Ne yapabilirim?

Şayet bir rekabet ihlalinin mağduru olduğunuzu düşünüyorsanız, yapabileceğiniz ilk iş Rekabet Kurumu'na başvurmaktır. Rekabet Kurulu yaptığı inceleme ve soruşturma sonunda rekabet ihlaline karar verirse, bu takdirde ilgili Kurul kararını dayanak göstererek Rekabet Kanunu'nun 57 ve 58. maddeleri uyarınca ticaret mahkemelerinde dava açarak rekabeti ihlal eden şirketlerden tazminat talebinde bulunabilirsiniz.

Kurumun ve Kurulun bilgi isteme yetkisi bulunmakta mıdır? Sınırları nelerdir?

4054 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca Kurul, Kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirirken, gerekli gördüğü her türlü bilgiyi tüm kamu kurum ve kuruluşlarından, şirketlerden, mesleki örgütlerden ve sivil toplum kuruluşlarından isteyebilir. Bu makamlar istenen bilgileri Kurulun belirleyeceği süre içinde vermek zorundadır. 4054 sayılı Kanun'un 16.

maddesi uyarınca yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi ya da bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde ya da hiç verilmemesi durumunda idari para cezası uygulanmaktadır.

Haksız rekabet uygulamaları şikâyeteye konu olabilir mi?

Hayır. Bilindiği gibi, rekabet etme hakkının, aldatıcı veya dürüstlük kurallarına aykırı her türlü davranışlarla kötüye kullanılması "haksız rekabet" olarak nitelendirilmektedir. Örneğin, rakibin ya da başkalarının ürünlerini, faaliyetlerini kötülemek, ahlaki veya mali durumu hakkında gerçeğe aykırı bilgi vermek, kendi ürünleri ve faaliyetleri hakkında yanlış veya yanıltıcı bilgi vermek, tüketicinin tercihlerini etkilemek amacıyla gerçekte sahip olmadığı halde sanki bir takım ödül veya belgelere sahipmiş gibi davranmak, başkalarının piyasada tanıtmış olduğu marka, işletme adı, logo, ürün ambalajları gibi tanıtıcı ad ve işaretlerde karışıklık yaratarak başkalarının tanınmışlığından yararlanmaya çalışmak, haklı bir neden olmaksızın başkalarının ticari sırlarını elde etmek, kullanmak veya ifşâ etmek, karşılaştığımız başlıca haksız rekabet hallerine örnektir.

Bu hallerde Rekabet Kurumu'na başvurulması, çözüme ulaşmayı sağlamayacaktır. Konuyla ilgili sorunların muhatabı Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile adlî yargıdır.

Rekabet Kurumu reklamlara ilişkin şikâyetlere bakmakta mıdır?

Reklamlarla tüketicinin aldatılması ya da haksız rekabetin ortaya çıkması 4054 sayılı Kanun'un kapsamında değildir. Zira bu işlemler temel olarak Türk Ticaret Kanunu ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat temelinde incelenmektedir. Bu çerçevede reklamlarla ilgili şikâyetler için mahkemeler gibi adli organların yanında Tüketici Hakem Heyetleri ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Reklam Kuruluna başvurulabilecektir.

Yaptığım anlaşmanın rekabeti ihlal edip etmediğinden nasıl emin olabilirim?

Yapılan anlaşmanın rekabete aykırı hükümler taşıyıp taşımadığından kuşku duyuluyorsa Kuruma başvurulması yerinde olacaktır. Başvuru halinde Kurul anlaşmayı incelemekte ve rekabete aykırı hükümlerin bulunmaması halinde anlaşmaya menfi tespit belgesi vermektedir. Menfi tespit, söz konusu anlaşmanın Rekabet Kanunu'nu ihlal etmediği anlamına gelmektedir. Öte yandan bazı tür anlaşmalarda rekabeti sınırlayıcı hükümler bulunsun da, bu anlaşmalara belli koşullar altında 4. maddedeki yasaklamalardan muafiyet tanınabilmektedir.

Firmalar arasındaki her anlaşma Rekabet Kanunu'nda yasaklanmış mıdır?

Hayır. Bir anlaşmanın Rekabet Kanunu kapsamında olması için öncelikle en az iki şirket arasında yapılmış olması gerekir. Bir başka deyişle, aynı gruba bağlı iki şirket arasında yapılan anlaşmalar Kanun'da yasaklanmamıştır. İkinci ölçüt olarak, bir anlaşmada rekabeti bozma, engelleme ya da kısıtlama amacı ya da bu şekilde bir etki olup olmadığı ya da ileriye dönük olarak bu ihtimali taşıyıp taşımadığı araştırılır. Bu ölçütlerin varlığı halinde dahi rakipler arasındaki AR-GE, işbirliği, uzmanlaşma, birlikte üretim ve birlikte satın alma anlaşmaları gibi değişik türdeki anlaşmalara belli koşullar altında 4. maddedeki yasaklamalardan muafiyet tanınabilmektedir.

Rekabet Kurulu tarafından uygulanan idari para cezaları için üst sınır nedir?

4054 sayılı Kanunun 4., 6. ve 7. maddelerinde yasaklanmış fiillerde bulunanlara, ceza verilecek şirketler ile mesleki birlikler veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mâli yılsonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yılsonunda oluşan ve Rekabet Kurulu tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası takdir edilir.

Şirketler veya mesleki birliklere idarî para cezası verilmesi halinde, ihlalde belirleyici etkisi saptanan şirket veya mesleki birlik yöneticilerine ya da çalışanlarına da şirket veya mesleki birliğe verilen cezanın yüzde beşine kadar idarî para cezası verilir.

Rakibim düşük fiyata satıp piyasayı bozuyor; Rekabet Kurumu müdahale edebilir mi?

Rekabetin toplumsal refaha katkısı, ürün ve hizmetlerdeki düşük fiyat ve yüksek kalite gibi parametrelerle sağlanmaktadır. Bu çerçevede rekabetin doğal işleyişinin en temel göstergesi rakip şirketler arası fiyat savaşlarıdır. Bu çerçevede rakiplerin düşük fiyata satış yapması piyasanın bozulmasının aksine rekabetçi bir piyasanın oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte, bu noktada hâkim durumdaki bir şirketin aşırı düşük fiyatlarla rakiplerini piyasa dışına atmasına yönelik faaliyetlerinin bir istisna oluşturduğunu belirtmekte fayda vardır.

Rekabet Kanunu kamu şirketlerine de uygulanabilir mi?

Evet. Kamu şirketleri de Rekabet Kanunu kapsamındadır. Ancak kanun, yönetmelik, tebliğ gibi idari ve yasal düzenlemelere dayanan eylemlere Rekabet Kanunu uygulanmaz. Diğer yandan Rekabet Kurulu söz konusu düzenlemelerin rekabeti sınırlandırdığı kanaatindeyse; konu ile ilgili önerilerini, Kurul görüşü olarak ilgili mercilere iletebilir.

Yerinde inceleme ne demektir? Kurum uzmanlarının yerinde inceleme yetkisinin kapsamı ve yerinde incelemenin engellenmesi-zorlaştırılması halinde bunun yaptırımı nedir?

4054 Sayılı Kanun'un 15. maddesi uyarınca Kurul, bu Kanunun kendine verdiği görevleri yerine getirirken gerekli gördüğü hallerde, şirket ve mesleki birliklerde incelemelerde bulunabilir. İncelemeler Kurulun yetkilendirdiği meslek personeli tarafından yapılmaktadır. Bu amaçla şirket veya meslek birliklerinin,

- Defterleri, her türlü evrak ve belgeleri incelenebilir ve gerekirse suretleri alınabilir;
- Belirli konularda yazılı veya sözlü açıklama istenebilir;
- Şirketlerin her türlü mal varlığına ilişkin mahallinde incelemeler yapılabilir.

İlgililer istenen bilgi, belge, defter ve sair vasıtaların suretlerini vermekle yükümlüdür.

Yerinde incelemenin engellenmesi veya engellenme olasılığının bulunması durumunda sulh ceza hâkimi kararı ile yerinde inceleme yapılır. Ayrıca 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca, yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması halinde şirketler ile mesleki birliklerin veya bu birliklerin üyelerinin karardan bir önceki mâli yılsonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa karar tarihine en yakın mali yılsonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan gayri safi gelirlerinin binde beşi oranında idari para cezası verilir. Yerinde incelemenin mahkeme kararı ile gerçekleştirilmesi, bu idari para cezasının uygulanmasını engellemez.

Birleşme ve devralmalar Rekabet Kurumuna nasıl bildirilir?

2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in 10. maddesi ile birleşme ve devralmaların bildirilmesi hususu düzenlenmiştir. Bildirim, işlem taraflarınca birlikte ya da taraflardan herhangi biri veya bunların yetkili temsilcileri tarafından söz konusu Tebliğ'in ekinde yer alan Bildirim Formu ile yapılır. İstenen tüm bilgilerin tam ve doğru şekilde yer alacağı bildirim ve ekindeki belgeler bir nüsha ve bir elektronik kopya halinde Kurum'a iletilir. Evraklar arasında kopyalar varsa, bildirimde bulunanların bunların asıllarına uygunluğunu onaylamaları gerekmektedir. Sunulan bilgilerde oluşacak değişiklikler Kurul karar verene kadar bildirilmelidir. Zira Bildirim Formunda yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunanlar hakkında idari para cezası uygulanmaktadır.

Rekabeti ihlal etmekten nasıl kaçınılabilir? Rekabet Hukuku Uyum Programı nedir?

Rekabeti ihlal etmekten kaçınmak, öncelikle rekabet ihlalinin ne olduğunun bilinmesi ve hangi uygulamaların piyasalardaki rekabeti bozacağı ve dolayısıyla bir rekabet ihlali oluşturabileceği bilincinin artırılması ile mümkün olabilir. Bu çerçevede hem şirket yöneticilerine hem de çalışanlarına yönelik olarak Rekabet Hukuku mevzuatına ilişkin temel eğitim programlarının düzenlenmesi yararlı olacaktır.

Bu amaçla şirketlerin veya mesleki birliklerin rekabet kuralları hakkında bilinçlenmesine yönelik olarak birçok ülkede şirketler tarafından uygulanan Rekabet Hukuku Uyum Programları önemli bir araç olarak fayda sağlamaktadır. Uyum programları kısaca şirketlerin veya mesleki birliklerin rekabet hukuku bakımından kendi kendilerini denetlemelerine imkân sağlayan uygulamalar ya da şirket içi düzenleme ve kurallar bütünü olarak tanımlanabilmektedir.

Kurumumuz tarafından şirketler ve mesleki birliklerin kendi uyum programlarını hazırlamalarında yol gösterici olması amacıyla oluşturulan "Rekabet Hukuku Uyum Programı" başlıklı çalışmada, uyum programları ile ilgili akla gelebilecek muhtemel soruların cevaplandırılmasına çalışılmıştır. Söz konusu çalışmaya www.rekabet.gov.tr internet sitesinde "Rekabet Savunuculuğu" bölümünden ulaşılabilmesi mümkündür.